

dnem i nocí [sloužil B-hu] s dychtivostí, potěchou a žádostí a s duší prahnoucí po Hospodinu, s láskou neskonalou, jakou [by měl člověk zakoušet] v době *Kri'at Šma* a modlitby.

Ale ve vlastních očích si ten, kdo se celý den modlí, připadá jako *bejnoni*; a jak [zní] výrok našich učenců, jejich památka budiž pozhánána: "Kéž by se člověk modlil úplně celý den!"⁴⁰⁸ A hle, tato vlastnost (*mida*) lásky, o níž mluvíme v [případě] *bejnoniho*, [a které je dosaženo] díky posílení božské duše v době modlitby atd.; ve srovnání se stupněm, [jehož se dostalo] *cadi-kám* sloužícím Hospodinu v nejvěrnější pravdě, není tato úroveň lásky [*bejnoniho*] vůbec zvána jménem "pravá bohoslužba"; jelikož pomijí a odchází po [završení] modlitby. A je psáno: "Pravdivé rty se zajistí navždy, kdežto jazyk zrádný na okamžik."⁴⁰⁹ Nicméně ve vztahu ke stupni *bejnonim* se [služba, kterou konají *bejnonim*] zve "dokonalá bohoslužba" v nejvěrnější pravdě – na jejich [úrovni pravdy a oddanosti] – [neboť] každý jednotlivec [koná] v souladu se svým pokrokem na "stupnici *bejnonim*". A hle, já také jejich lásku [k B-hu, jež se projevuje] v jejich modlitbách nazývám "Pravdivé rty se zajistí navždy"; protože jejich duše mají sílu stále znovu probouzet tuto úroveň lásky, [což souvisí] s jejím vzrůstem v době modlitby; [byť by se jednalo o] jakékoli [zlepšení] – den za dnem – prostřednictvím vhodné přípravy, pro každou duši [individuálně] podle její míry a stupně. Neboť princip pravdy je vlastností Jákoba, který se zve:⁴¹⁰ "Prostřední svlak bude probíhat... od jednoho konce ke druhému...";⁴¹¹ z vrcholu [nejvyšších] stúpnů a uspořádání až [ke] konci všech stupňů. A každým stupněm a uspořádáním probíhá v centrálním bodě [svorník], jenž je středo-bodem a kategorií základu jeho (tzn. onoho stupně a uspořádání) pravdivosti. A vlastnost pravdy je dědictvím bez hranic a není omezena, shůry až na vrchol [všech] stupňů. A veškeré stupně a uspořádání, která jsou dole (tzn. jsou nižší), jako by vůbec neexistovala ve srovnání se stupni a uspořádáními, jež jsou jim nadřazena, jak je známo těm, kdo jsou zběhlí ve skryté moudrosti (tzn. mystikům), že [totiž] úroveň "hlavy" a "rozumu" spodních stupňů je níže než kategorie [takzvaných] "pat" a "nohou" stupňů, které jsou vznešenější než ony

⁴⁰⁸ Ber. 21a.

⁴⁰⁹ Př 12:19.

⁴¹⁰ Zohar I: 1b; 224a.

⁴¹¹ Ex 26:28.

[spodní] stupně. A jak [zní] výrok našich učenců, blahé paměti: "Nohy Chajot jsou nade všemi [ostatními]".⁴¹²

4.1.13 Kapitola 14

A hle, povaha *bejnoniho* je povahou, [která je dosažitelná] každému člověku a každý člověk by se za ní měl vydat, neboť každý člověk se může stát *bejnonim* – v každou dobu a v každou hodinu – protože *bejnoni* neodvrhne zlo [zcela];⁴¹³ jelikož tato věc je svěřena srdci, ale ne po všechny časy stejně.⁴¹⁴ Leč [jediným požadavkem kladeným na *bejnoniho*] je odvrátit se od zla a činit dobro. Což ve skutečné praxi znamená [prosazovat dobro] konáním, řečí a myšlením; neboť v nich (tzn. v těchto činnostech) je každému člověku dána volba a schopnost a prostor, aby dělal, mluvil a myslel, dokonce i to, co je protikladem touhy jeho (tzn. člověková) srdce a jejím naprostým opakem.⁴¹⁵ Protože i ve chvíli, kdy je srdce zachváčeno hmotným chtíčem a prahne [po něčem], ať už dovoleném nebo zakázaném – B-h nedopust' – [člověk] se může přemoci a zcela od něj (tj. od chtíče) odvrátit svou mysl, řka svému srdci: "Ani na jediný okamžik se nechci stát svévolníkem, neboť se v žádném případě nechci oddělit a odloučit – B-h nedopust' – od Jediného Hospodina; jak je psáno: 'Jsou to právě vaše nepravosti, atd. [co vás odděluje od vašeho Boha...]'"⁴¹⁶ Jenom si přeji k Němu, [totiž k Hospodinu], přilnout svou *nefeš* a svou *ruach* a svou *nešama*, [takže] se ony [duchovní potence] zahalí ve tři Jeho (tzn. B-ží) požehnané "oděvy", jimiž jsou konání, řeč a přemýšlení o Hospodinu a Jeho Tóře a Jeho příkázáních. [To vše budu činit] z lásky k Hospodinu, která je skryta v mém srdci, tak jako v srdci [každého účastníka] obecnství Izraele, neboť [Židé] jsou zváni: 'ti, kdo milují tvé jméno'.⁴¹⁷ A dokonce i ten nejničemnější z ničemných je schopen vydat svou duši pro svatost Hospodinovu (tzn. je ochoten podstoupit mučednickou smrt); a já nejsem ještě zpustlejší než on, [totiž ten ničemník]. Leč [přihodilo se, že do tohoto ničemníka] vstoupil duch pošetilsti a zdá se mu, že [i] s takovýmto přestoupením [B-ží Vůle] ještě [stále zůstává

⁴¹² Chag. 13a.

⁴¹³ Srov. Kap. 11 a 12.

⁴¹⁴ Např. doba modlitby je mnohem vhodnější než jiné chvíle, jak je zmíněno v kap. 12.

⁴¹⁵ Pověšme si, že také myšlení náleží do oblasti lidské svobody a sebeovládání.

⁴¹⁶ Iz 59:2.

⁴¹⁷ Ž 5:12.

sám sebou] ve svém židovství a jeho duše není oddělena od B-ha Izraele. A též zapomíná na svou lásku k Hospodinu, která je skryta v jeho (tzn. člověkově) srdci; ale já se nechci stát pošetilcem jako on, abych popíral pravdu."

Nicméně je tomu jinak s něčím, co [bylo] svěřeno srdci; to znamená, že zlo by skutečně mělo být srdcem zavrženo a nenáviděno bezmeznou nenávisť, nebo dokonce [ta] nenávisť [nemusí být tak] bezmezná.⁴¹⁸ A hle, tohoto [stavu] není možno [dosáhnout ani] v nejvěrnější pravdě, leč [jedině] díky mohutnosti a síle lásky k Hospodinu, [jež se nachází] v kategorii lásky "při hrách milostných" (tj. extatická láska), kdy se [člověk] raduje z Hospodina [způsobem, který] je odrazem světa, jenž má přijít (*olam ha-ba*). A o tomto [stavu duše] řekli naši rabíni (jejich památka budiž požehnána): "Tvůj svět uzříš za tvého života atd."⁴¹⁹ Ale každý člověk není hoden této výsady, neboť ta je stavem přijetí [B-ží] odměny a jak je psáno: "Vaši kněžskou službu vám dávám darem atd."⁴²⁰; což je vysvětleno jinde.⁴²¹ A proto řekl Job: "... stvořil jsi spravedlivé,⁴²² [stvořil jsi svévolníky]". A jak je [uvedeno] v Tikunim,⁴²³ v duších [lidu] Izraele existuje mnoho druhů, stupňů a úrovní. Zbožní, [vnitřně] silní [jedinci] přemáhající svůj pud; mistři Tóry (tzn. učenci); proroci atd.; *cadikim* (tzn. spravedliví) atd., viz tamtéž.

A s tím, [co bylo řečeno výše,] je možno porozumět dvojímu vyslovení přísahy: "Buď spravedlivý a nebuď svévolníkem!"⁴²⁴; jež [se] na první pohled [zdá] podivné; když jej (tzn. člověka před narozením) zapřísahají, [řkouce]: "Buď spravedlivý" – proč jej [ještě] dále musejí zapřísahat, aby se nestal svévolníkem? Jedině proto, že ne každý člověk získá právo být *cadikem* (tzn. spravedlivým); ale v tomto [ohledu] člověk nemá právo volby [až] do té míry, aby se [ze své vůle] opravdu mohl těšit z Hospodina, a aby vpravdě a skutečně opovrhoval zlem. A proto [jej] zapřísahají podruhé: "V žádném případě nebuď svévolníkem!" Neboť v tomto ohledu je každému člověku dána volba a prostor, [totiž], aby ovládl závan své touhy, [dlíci]

⁴¹⁸ Viz kap. 10 pojednávající o dvou typech *cadiků*.

⁴¹⁹ Ber. 17a.

⁴²⁰ Nu 18:7.

⁴²¹ V kap. 43.

⁴²² Kategorie *cadika* je tedy "stvořena"; to značí je B-ží milostí darovanou nemnohým a není snadno dosažitelná lidským úsilím. Jobova slova se nacházejí v traktátu BB 16a.

⁴²³ Úvod Tikunej Zohar, 1b.

⁴²⁴ Viz úvod kap. 1.

v jeho srdci, a aby si podmanil svůj [zlý] pud – takže se nemusí stát svévolníkem ani na jediný okamžik – po všechny své dny (tzn. celý svůj život); at' [uvážíme jednání] v kategorii "odvrát se od zlého" nebo [jednání] v kategorii "a čiň dobro". A není [žádného] dobra, leč [jedině] Tóry⁴²⁵ – to znamená studium Tóry, které se vyrovná všem [ostatním příkázáním]. Nicméně [člověk] si též musí pevně stanovit [zvláštní] období, [kdy bude] konat "porady" se svou duší (tzn. důvěrně s ní rozmlouvat), aby [skutečně] opovrhoval zlem; například, [aby se držel] výstrahy našich učenců,⁴²⁶ blahé paměti: "Žena je měch plný svinstva⁴²⁷ atd.", a tak podobně. A stejně tak všechny druhy [světských] osvěžení a příjemnosti, stanou se mu (tzn. člověku) též "měchem plným atd. [svinstva]". A tak moudrý člověk nazírá, co se zrodí ze všech radováněk tohoto světa, že [totiž] jejich koncem je hniloba a stanou se červy [v lidském hrobě] a hromadou hnoje. Ale opakem [těchto pomíjivých radováněk je, když] se [člověk] těší a raduje v Hospodinu – prostřednictvím rozjímání o Velikosti Ejn Sofově (On budiž veleben) – [každý] podle své schopnosti; přestože jeho duši je známo, že nedosáhne tohoto stupně nejvěrnější pravdy [jako *cadik*], leč jediné ve [své] obrazotvornosti. Nicméně [člověk] by měl vykonat svůj [podíl], aby splnil (tzn. dodržel) přísahu, kterou [jej] zapřísahají: "Buď spravedlivým" a [bude-li se člověk snažit neporušit tuto přísahu], Hospodin učiní, co je dobré v Jeho (tj. B-žích) očích (tzn. jak se Mu zlíbí). A dále [víme], že zvyk má vládu nad každou záležitostí [lidského chování] a stane se druhou přirozeností. A když si [člověk] uvykne opovrhovat zlem, [*jecer ha-ra* bude] opravdu částečně odvržen. A když [člověk] přivykne svou duši, aby se prostřednictvím rozjímání o B-ží Velikosti radovala v Hospodinu, hle, podnět zdůli [probouzí] podnět šůry (tj. z Nebes – tzn. akce člověka vyvolává reakci ve vyšších světech).⁴²⁸ A toto vše možná [způsobí, že se] naň (tj. na člověka) vylije duch šůry a on (tzn. člověk) získá [trochu] z úrovně ducha, jenž je zakořeněn v nějakém *cadiku*. Takže [onen duch] se do něj, [totiž do člověka], přivtělí, aby sloužil Hospodinu v opravdové radosti; neboť jak je psáno: "Radujte se, spravedliví, z Hospodina."⁴²⁹

⁴²⁵ Ber. 5a.

⁴²⁶ Šab. 152a.

⁴²⁷ Míneho v době menstruace.

⁴²⁸ Zohar II: 135b.

⁴²⁹ Ž 97:12.

A [tehdy] se v něm (tj. v člověku) opravdu vyplní ta přísaha, kterou [jej] zapřísahají, [totiž]: "Buď spravedlivým."

4.1.14 Kapitola 15

A s tím, [co bylo vyloženo dříve], bude srozumitelné, co je psáno: "Potom uvidíte rozdíl mezi spravedlivým a svévolníkem, mezi tím, kdo Bohu slouží, a tím, kdo mu sloužit nechce."⁴³⁰ A rozdíl mezi tím, kdo slouží B-hu a *cadikem* (tj. spravedlivým), [tkví ve skutečnosti], že "kdo slouží B-hu" je vyjádřeno přítomným časem (tzn. aktivním přičestím – *oved*), neboť on, [totiž takový člověk, se nachází] vprostřed [činné] služby [Hospodinu], jež [značí] zápas proti zlému pudu, aby jej [člověk] přemohl a vypudil jej z "malého města" (tzn. těla) – aby se [*jecer ha-ra*] neodíval v tělesné orgány – což je vskutku veliká námaha – neustále s ním válčit. [A právě] to je [základním povahovým rysem] *bejnoniho*. Avšak *cadik* je zván jménem "služebník Hospodinův" (*eved Ha-Šem*), což je [obdobné] přízvisko jako například titul "učenec" (*chacham*) nebo "král" (*melech*). Neboť tak [jako se nějaký člověk] už stal učencem nebo králem, tak také tento [*cadik*] se již [stal] služebníkem a zcela završil své dílo, [totiž vedení] boje proti zlu, až [do té míry], že je vypudil a ono od něj odešlo a jeho (tzn. *cadikovo*) srdce je prázdné v jeho nitru.⁴³¹

Ale také v kategorii *bejnoni* existují dva stupně: "ten, kdo B-hu slouží" a "ten, kdo Mu sloužit nechce". A přesto [ten, kdo Mu (tzn. B-hu) sloužit nechce"],⁴³² není svévolníkem (*raša*), poněvadž za svých dnů (tzn. po celý život) vůbec [nic nespáchal, ani žádné] lehčí přestoupení [B-ži Vůle], a též plnil všechna přikázání, která splnit mohl a [věnoval se] studiu Tóry, jež vyvažuje všechny [ostatní *micvot*] a jeho ústa se nikdy nevzdálila od [B-žské] nauky (tzn. nepřestával studovat). Jenomže [tento druh člověka] nemusel vést žádný boj proti zlému pudu, aby nad ním (tj. nad zlem) zvítězil – díky Světlu Hospodinovu, které září na božskou duši, [přebývající] v rozumu, jež vládne srdci, jak je objasněno výše.⁴³³ [Nebojuje tedy], protože jeho pud mu vůbec neodporuje, aby jej, [totiž člověka], vyrušoval od jeho studia a je-

⁴³⁰ Mal 3:18.

⁴³¹ Viz kap. 1; citát Ž 109:22.

⁴³² V tom smyslu, že vynakládá malé nebo vůbec žádné úsilí v boji proti *jecer ha-ra*; neboť nějaká schopnost je mu do jisté míry vrozena.

⁴³³ V kap. 12.

ho bohoslužby; a on (tzn. takový člověk) s ním vůbec válčit nemusí. Jako například, když je [někdo] při svém studiu [Tóry] horlivý (*matmid*) [díky] své povaze – od narození – (tzn. tato vlastnost je mu vrozená) – prostřednictvím zesílení [sklonu k] zadumanosti. A stejně tak nezápasi s touhou [po] ženách, poněvadž je chladné povahy; a stejně [se chová, jde-li] o jiné rozkoše tohoto světa. Ve své povaze [totiž] postrádá [schopnost] pociťovat [světské] potěšení. A proto nemusí o Velikosti Hospodinově rozjímat tak [usilovně], aby se z jeho vhledu zrodil v jeho mozku duch poznání a bázně před Hospodinem; aby se [dotyčný] střežil neporušit negativní přikázání (*lo ta'ase*), a [aby poznání] v jeho srdci [zplodilo] lásku k Hospodinu, [aby člověk] přilnul k Němu (tj. k B-hu) plněním [pozitivních] přikázání a studiem Tóry – jež všechny [*micvot*] vyvažuje. Leč [tomuto druhu *bejnoniho*] postačí láska, která je ukryta v srdci obecnství Izraele, neboť [Židé] jsou zvaní: "ti, kdo milují jeho Jméno".⁴³⁴ A proto [takový člověk] vůbec není nazýván "ten, kdo slouží" (*oved*), jelikož tato skrytá láska vůbec není [znamením] jeho (tzn. člověka) [aktivního] díla a jeho služby [Hospodinu]; leč je naším dědictvím, [které zbudovali] pro obecnství Izraele naši praotcové a to bude objasněno dále.⁴³⁵ A tak se to má dokonce i s tím, kdo není [ze] své přirozenosti horlivý při studiu [Tóry] – pouze si sám přivyknul učit se s velikou pílí – a [hle], zvyk se mu stal druhou přirozeností – postačí mu tato skrytá láska; vyjma [případu], kdy by chtěl studovat více, než [jak mu velí] jeho zvyklost. A tím se vysvětlí, co je řečeno v Gemaře, že: "ten, který slouží B-hu", znamená, ten, kdo svůj [denní] oddíl [Mišny] opakuje stojednoukrát a "ten, kdo Mu sloužit nechce", značí toho, kdo svůj [denní] oddíl [Mišny] opakuje pouze stokrát.⁴³⁶ A to proto, že za jejich dnů (tzn. v době učenců, jejichž názory uvedená pasáž Talmudu zachycuje) bylo zvykem opakovat každý oddíl (*perek*) stokrát. Jak je [vykresleno] v Gemaře [tamtéž]; příkladem [z] trhu, [na] kterém se pronajímali pohaněči mezků – na [vzdálenost] deseti *parasangů*⁴³⁷ za jeden *zuz*; ale na [vzdálenost] jedenácti *parasangů* za dva *zuzim* – protože to [představovalo] větší [dálku], než [bylo] jejich zvykem. A z toho důvodu [představuje] stoprvé [opakování] více než obvyklé [penzum učiva], na které byl [člověk] zvyklý od svého mládí; je stejně důležité jako všechna ostatní

⁴³⁴ Ž 69:37.

⁴³⁵ V kap. 18, 19 a 44.

⁴³⁶ Chag. 9b.

⁴³⁷ Tj. perských mil; jeden *parasang* = asi 5 km.

[předcházející opakování studia] dohromady, a dokonce je převyšuje delším trváním a větším úsilím, [jež člověk vynaložil], aby se nazýval: "Ten, kdo slouží B-hu." Neboť, aby [někdo] změnil [svou] navyklost přirozenost (tj. povahu a vlastnosti), musí probudit lásku k Hospodinu tak, že bude svým rozumem přemítat o B-ží Velikosti; aby ovládl [starou] přirozenost (tj. zlý pud), která [se nachází] v levé [srdeční] komoře, jež je plna krve – [tedy] živočišné duše, [odvozuje se] z *kelipy*. Poněvadž z ní (tj. z *kelipy*) [vzniká] ona [lidská] přirozenost. A toto [přemáhání přirozenosti] je dokonalou bohoslužbou *bejnoniho*. [A] nebo [musí takový člověk] probudit lásku, která je skryta v jeho srdci, aby jejím prostřednictvím ovládal⁴³⁸ přirozenost, jež [se nachází] v levé [srdeční] komoře, což se též zove bohoslužbou; [totiž], zápasit proti [staré] přirozenosti a zlému pudu prostřednictvím vzbuzení lásky ukryté v jeho (tzn. člověkově) srdci. Nicméně [pokud člověk] nevede vůbec [žádnou] válku [proti zlému pudu], tato [skrytá] láska sama o sobě není vůbec zvána Jeho službou, [totiž službou B-hu].

4.1.15 Kapitola 16

A toto je pro *bejnoniho* důležitá zásada ve službě Hospodinu, jejímž základem je: Prostřednictvím Světla Hospodinova, které ozařuje božskou duši, [nacházející se] v jeho (tzn. člověkově) rozumu,⁴³⁹ ovládnout a opanovat [zlou] přirozenost, [přebývající] v levé [srdeční] komoře. [To značí], ovládnout [své] srdce, [čehož člověk dosáhne], když rozjímá o Velikosti Ejn Sofa (On budiž veleben), aby se z jeho vědění v jeho (tzn. člověkově) mozku zrodil duch poznání a bázně [před] Hospodinem; aby se [dotyčný] odvrátil od zla, [jak je definuje] Písmo a [nepřekračoval] ani [zdánlivě] podružný zákaz [stanovený] rabíny, B-h nedopustí! A [zároveň se] v pravé srdeční komoře [zrodí] láska k Hospodinu, aby k Němu [člověk směl] s tužbou a žádostí přilnout plněním *micvot* [daných] Písmem a [stanovených] učenci; a studiem Tóry, které vyvažuje všechna ostatní [příkázání dohromady].

Nadto by [každý] měl seznat [další] pravidlo důležité [při] bohoslužbě *bejnonim* – přesto, že [to] není v moci jeho (tzn. *bejnoniho*) intelektu a jeho duch poznání nedosahuje [takové úrovně], aby zplodil lásku k Hospodinu ve zjevnosti jeho (tj. člověkově) srdce – až by jeho srdce zahořelo jako záblesky ohně a [člověk by] s touhou, zaujetím a žádostí, jež by zakoušel v srdci,

⁴³⁸ V tomto případě člověk svou přirozenost nezmění, pouze ji ovládá.

⁴³⁹ Viz kap. 13.

dychtil přilnout k Němu, [totiž k B-hu]. Jenomže láska [je] skryta v jeho (tzn. v lidské) mysli a v tajinách jeho srdce,

Poznámka: A důvodem tohoto [faktu] je, že vitalita jeho (tzn. člověkově) intelektu a jeho *nefeš, ruach* a *nešama* [se odvozuje] z kategorie [zvané] *ibur* (tj. "těhotenství"; "početí" – tzn. přivtělení) a "skrytí" v [B-žím] důmyslu, a nikoli z kategorie "zrození" a "zjevení", jak vědí znalci [tajné] Moudrosti (tzn. mystici).

To značí, že srdce [za pomoci] ducha moudrosti a pochopení, který [se nachází] v jeho (tzn. člověkově) mozku, rozumí Velikosti Ejn Sofa (On budiž veleben) – v Jehož Přítomnosti je vše chápáno, jako by vskutku [vůbec] neexistovalo – neboť [to] jest Jeho, [totiž Hospodinovou], potěchou (On budiž veleben), aby Jím byla naplněna duše všeho živého (tzn. každého živého tvora), aby přilnula [k B-hu] a byla vstřebána Jeho Světlem. A stejně tak je Hospodinu potěchou, aby jeho *nefeš* a jeho *ruach*⁴⁴⁰, které jsou v jeho nitru, [totiž v nitru člověka], aby po Něm (tj. po B-hu) umdlévaly touhou a dychtivostí, [chtějící] vyjít ze svých rakví – čímž je [míněno] tělo – aby k Němu (tzn. Hospodinu) přilnuly. S výjimkou [případu], kdy jejich vitalita, [totiž duší], je v těle nedobrovolně ["uvězněna"] a duše jsou v něm svázaný jako přeživší vdovy⁴⁴¹ a žádá jejich myšlenka Jej, [totiž Hospodina], nemůže vůbec pochopit; leč jedině chápe-li a odívá-li se v Tóru a její příkázání; jako příklad [poslouží] přirovnání k někomu, kdo objímá krále, jak bylo vysvětleno výše.⁴⁴² A proto je správné, aby Jej (tzn. B-ha) [lidé] objímali celým srdcem a [celou] duší a [celou] silou, což značí plnění šesti set třinácti *micvot* skutkem a řečí a myšlenkou; neboť to je [pravé] pochopení a znalost Tóry, jak jsme vyložili dříve.⁴⁴³ Hle, když *bejnoni* hloubá o této záležitosti v tajinách svého srdce a s porozuměním své mysli a jeho ústa a jeho srdce se shodnou tak, že svou řečí dodržuje, o čem bylo rozhodnuto [díky] porozumění jeho srdce a jeho mozku; to znamená, že jeho (tj. *bejnoniho*) touhou se stane Hospodinova Tóra a bude o ní rozjímat dnem i nocí – svými ústy – a stejně tak jeho ruce a ostatní [tělesné] orgány budou plnit příkázání v souladu [s tím], co bylo rozhodnuto porozuměním jeho srdce a jeho mysli. Hle,

⁴⁴⁰ *Nešama* není zmíněna, protože spadá pod označení "skrytá láska a tajiny srdce".

⁴⁴¹ Viz následující úvahu o síle zvyku, působícího jako "křídla", jež pozvedají veškeré lidské aktivity.

⁴⁴² Viz kap. 4.

⁴⁴³ Kap. 4. a 5.